

Návštěva: Ve vikýřích ještě visely bílé prapory (Josef Šimon)

Autor/autoři:

Libor Dušek

Číslo:

1/2019

Strana:

46-49

Obsah:

Od mládí se věnoval široké škále společenských, sportovních, intelektuálních a organizačních aktivit, vždy precizně a systematicky. Dnes je panu Josefu Šimonovi devadesát let a společně procházíme jeho fotoalba, archivní dokumenty a vzpomínky, týkající se nejen Vrchlabí, kam se v říjnu 1945 s rodiči přistěhoval. Okresní město na úpatí Krkonoš prochází frenetickým procesem výměny obyvatelstva, zániku starých a vzniku nových vzev, organizací a institucí. Mladík se aktivně podílí na vzniku a chodu nových sportovních klubů a formuje tvář právě založeného Junáka.

Pane Šimone, odkud pocházíte vy a vaše rodina?

Narodil jsem se v červenci 1928 v Poděbradech jako prvorozený syn, měl jsem dvě o dva roky mladší sestry, dvojčata Ludmilu a Hanu. Otec byl vrchní četnický strážmistr a velitel stanice. Stěhovali jsme se do Senic, potom do Úmyslovic a nakonec jsme skončili v Železnici u Jičína. V Jičíně jsem chodil do reálky, pak to Němci zakázali a chodil jsem tam do reálného gymnázia. V roce 1939 přišlo nařízení, že se musí jezdit vpravo. Otec zrovna někam jel, stříhnul zatáčku, srazil se s dodávkou a skončil v nemocnici šest dní v kómatu. Měl ale štěstí, protože tou dobou přijelo do Železnice gestapo a sebrali ředitele měšťanské školy, několik učitelů, náčelníka Sokola a vedoucího skautů Kozáka, protože všichni připravovali odboj a prasklo to. Otec si po úraze nic nepamatoval, byl dán do penze a špatně chodil, tak jsme válku přečkali. Mezitím jsem prožil protektorátní léta a taky byl totálně nasazen na Svatém kopečku u Olomouce, tam jsme čtyři měsíce kopali zákopy, to mně bylo 16 roků. Kdo dal u odvodu německému doktorovi obálku, tak byl neschopen, ale naši tolik peněz neměli, tak jsem musel jít. Byla tam polovina naší třídy a vrátili jsme se prvního května, těsně před revolucí.

Můžeme ještě stručně k vašim rodičům a prarodičům?

Tatínek Josef (* 1890) je rodák z Kněžic u Lomnice nad Popelkou, dědeček František (* 1862) byl řídicím učitelem v Kněžicích a na tkalcovské škole v Lomnici učil francouzsky, ale uměl i německy, rusky, polsky a znal latinu. Rod Šimonů pochází z Hořicka, praděda, taky František, byl povoláním krupař, ale toho už nepamatuju. Maminka Marie (* 1900), rozená Chvalovská, pocházela z Velkého Oseka. Otec narukoval do rakousko-uherské armády a byl přidělen na italskou frontu, tam je zajali a v lágru onemocněl tyfem a vrátil se až po roce 1921. Po návratu požádal pražské ústředí legionářů,

jestli by mu zajistili práci. Tam mu řekli „bratře, už jsme všechny trafiky rozdali, ale rodí se četnictvo podle francouzského vzoru a ty umíš francouzsky“. Tak se otec dostal do jednoroční školy četnických strážmistrů a velitelů stanic. Pak se dostal do Poděbrad, kde chodil do parku na koncerty a seznámil se s maminkou. Děda Chvalovský byl dvakrát ve Velkém Oseku starostou, potrpěl si na to. Měli 16 hektarů polí, louky a les, takže byl větší sedlák, babička taky pracovala v hospodářství.

Poslední válečné dny jste prožil v Železnici u Jičína?

Měl jsem od strýčka z Lomnice půjčené boty a oděv na zákopové práce, tak jsem mu to šel vrátit, to bylo 2. května 1945. Němci tam tehdy přijeli z Jičína a zastřelili starostu a ještě nějaké radní na náměstí. Šli jsme tehdy zpátky z Lomnice do Železnice radši zadem přes zahrady a les. V Železnici byl vcelku klid, akorát jsme čekali příchod Rudé armády. Přijeli tři koňské potahy a asi 10 vojáků, kteří se opět vrátili do Jičína, kde sídlili v kasárnách. Konec války jsem prožil bez úhony a neměl jsem možnost zasáhnout. Ale už v květnu jsme v Železnici založili Junáka, tak jsme městskému výboru pomáhali tím, že jsme drželi stráž a roznášeli poštu. Zakladatelé byli Lád'a Malý, Jiljí Mach a další. Už předtím, v roce 1944, jsem byl činný v Klubu českých turistů, kde jsem vedl asi 15 mladých hochů, říkali jsme si Káčata. Chodili jsme do přírody, tam vařili atd. Pak začal obrovský nábor do Junáka a v roce 1946 bylo v celé republice 350 000 skautů. Dneska jich je asi jen 60 000. Předváleční skauti přišli během revoluce v krojích a hlásili se u národního výboru do služby. V Železnici se sešlo asi 150 zájemců, ale všichni nevydrželi. Získali jsme od vojáků osm stanů na táboření a už v červenci 1945 jsme jeli na Máchovo jezero na 14 dní na tábor a zároveň pomáhat na žně. Druhý tábor byl v srpnu, ten vedl Jiljí Mach a já už byl zástupce vedoucího, a šli jsme po vzoru zakladatele českého skautingu Svojsíka ze Železnice pěšky s trakařem, kolem a vozíky do Dřevěnic u Jičína. Potok jsme přejmenovali na Medvědí řeku (smích).

Také jste se odmalička věnoval sportu...

V době protektorátu jsem se seznámil s lehkou atletikou. Němci zavedli Kuratorium české mládeže, vedl to ministr Moravec. Mohly se dělat sportovní akce, hry a zápasy. Tehdy jsme v Jičíně uspořádali okresní přebory v lehké atletice a já byl v běhu na 60 m tenkrát druhý s časem 7,4 s. Tak jsme začali s atletikou a jezdili po okolí po závodech Kuratoria. Taky jsem v Železnici spoluzakladatelem kopané v roce 1943 nebo 1944. Už tam fungovala ve třicátých letech, ale my ji oživili. Závodně jsem i plaval, hodně jsem se věnoval sportu, všechno jsme vyzkoušeli (smích).

Po válce jste se přesunul s rodinou do Vrchlabí...

Naši se seznámili s panem Jeníkem, který dělal za války partyzánskou spojku v Lomnici a po válce působil ve Vrchlabí, tak naše přesvědčil, ať se tam jdou podívat. Otcí se nechtělo, ale maminka říkala: „Jsou tam školy: gymnázium, průmyslovka-kalkovka a zdravotka, půjdeme tam.“ Otec přišel o týden dřív a dostal byt 3+1 ve druhém patře naproti pivovaru v čp. 649. Ten dům postavilo Konzumní české družstvo za první republiky. Objednali jsme velký vůz, ten naložili a vyjeli, takže jsme po Němcích nic nechtěli, všechno jsme předali, jen maminka si nechala sporák. Přijeli jsme 1. října 1945, asi ve čtyři odpoledne, bylo pod mrakem a Vrchlabí na mě dělalo špatný dojem velmi ponurého města. V některých vikýřích ještě visely bílé prapory, jak se Němci vzdali. Velitelem vojenské posádky byl major Líkař s majorem Hroudou, ti to převzali od Němců, přijeli z Martinic. Rusové přijeli až 9. května. Říkalo se, že tři opilí ruští vojáci znásilňovali Němky a jejich velitel je zastřelil u kostela, ale to jsem tu ještě nebyl. Naši mně hnedka říkali, ať jdu do města koupit chleba a další věci. Nebylo žádné osvětlení, byly i vyšroubovány všechny žárovky, tak jsem málem zabloudil, když jsem se už za tmy vracel. Šel jsem po dnešní Pražské ulici, přes parčík, jak býval, dnes už tam není, je to všechno zastavěné. Například na dnešní Slovanské ulici bylo jen několik vil na jedné straně a na druhé samé stodoly, protože v této části Vrchlabí bydleli němečtí hospodáři; někteří z nich zároveň chodili do továrny. Došel jsem až nahoru ke kostelu, chtěl jsem to hnedka omrknout. Chleba jsem

koupil, to byla ještě pekárna naproti Krbalovu nakladatelství. Na hlavní ulici bylo ještě daleko víc dřevěných domů. Zpátky jsem se orientoval podle pivovarského komínu (smích). Ještě v říjnu se občas v noci ozývala střelba, ale kdo to střílel, nevím. Tehdy už bylo po divokém odsunu, ale probíhal organizovaný odsun. Němci byli před transportem soustředěni v táboře, kde byl dříve stadion, dnes je tam automobilka.

V Jičíně jste zakončil sextu. Do septimy jste šel už ve Vrchlabí?

Hned druhý den jsem vzal tašku s učením a šel do gymnázia, kde jsem potkal ředitele Adolfa Vaňka, který mě učil v Jičíně a potom přešel do Vrchlabí. Vítal mě se slovy: „To je dobře, nemůžu otevřít septimu, protože tam mám jen pět žáků a ty jsi šestý!“ Tak mě představil celému sboru, šel jsem do třídy, kde byli i sextáni. Za týden přišli ještě další dva žáci, Jirka Štílec a Láďa Hrouda. Ještě nefungovalo zásobování, škola neměla koks a uhlí, tak nás septimány ředitel poslal s nákladákem do Špindlu pro dřevo, aby mohl školník pan Kolařík topit (smích). Že nás bylo málo, tak nás kantoři ani moc nezkoušeli. Učil nás pomocný profesor Josef Grosman a ten nás mnoho nenaučil, pak přišel Dr. Cuřín, ten nás učil francouzštinu a mluvil na nás jenom francouzsky, my byli úplně v šoku. Ale za půl roku nás vycvičil a dodnes si něco pamatuju (smích). Maturoval jsem v sedmačtyřicátém, a abych si dodal kuráže, tak jsem si na klopu připnul skautskou lilii. Předseda komise byl Dr. Řehák, celostátní místostarosta Junáka, a říkal: „Vítám tě, bratře!“ Vyptával se, jak to chodí v Junáku ve Vrchlabí, potom mě začal zkoušet, byl přísný, ale povedlo se. Později jsem se chtěl přihlásit do vojenské akademie, ale otec mi to rozmluvil, že by mě tam stejně nevzali, protože mám buržoazní původ, to už bylo období krátce po únoru 1948. Nastoupil jsem jako kreslič na Stavební správu hrazení bystřin ve Vrchlabí, to spadalo pod ministerstvo zemědělství. Kancelář byla vedle zámku a účetní byl pořád naložený ve Sklípku, propad alkoholu. Pan rada Dvořák, co mě přijímal, mi říkal, že musím vedle kreslení dělat i účetního. Měli jsme asi 20 dělníků a dělaly se všelijaké přehradky a úpravy břehů na potocích. Mimo to jsme zalesňovali kleč u Luční boudy, což se o padesát let později ukázalo jako chyba. V lednu 1949 ministerstvo zrušilo Stavební správu a předali nás na KNV do Liberce, tak jsme spravovali i Jizerské hory z Liberce. Tenkrát jsem onemocněl žloutenkou, tak jsem to tam ukončil a dostal jsem se zpátky do Vrchlabí a začal jsem od 1. dubna 1949 pracovat v automobilce jako kreslič, potom plánovač. Mezitím jsem byl v letech 1951 a 1952 na vojně v Liberci a Mladé Boleslavi. Od roku 1958 jsem měl funkci vedoucího operativního plánování a od roku 1974 pracoval jako výrobní náměstek, to jsem měl pod sebou 660 dělníků a 29 dílovedoucích. Tam jsem působil až do důchodu v roce 1989.

Mohl byste shrnout první roky junácké organizace ve Vrchlabí?

Když jsem přišel do Vrchlabí, už tu byl Junák založen. Zakladatelé byli František Bím-King z Lomnice, Jirka Skalský-Tučňák a Joska Nehyba-Dlouhej Joe, ten přišel z Prahy. Mně říkali Šedák, to už jsem si přinesl ze Železnice, protože jsem chtěl něco udělat pro klubovnu, tak jsem natřel šedivou barvou nábytek. Barvu jsem zředit, dlouho to schlo a v klubovně nebylo světlo, kluci tam večer přišli a od barvy se zamazali (smích). 1. oddíl vedl King, měl čtyři družiny – Racky, Kamzíky, Vlky a Bobry, asi 50 členů, 2. oddíl byla Vlčata, ty vedl Jaran Skalický a Zdeněk Bartoníček, pak oddíl Skautek vedla Jiřina Loudová a Světlušky vedla moje sestra Hana Bartoníčková. Dohromady jsme tvořili středisko Krakonoš, vedoucí byl Václav Jirásek z Paky, po něm Lojza Říha a Láďa Kříž a Joska Nehyba byl zástupce. Nejdřív jsme se scházeli v místnosti, kde měl dílny německý Aeroklub, dnes je to zrušené. Bylo to za Labem vedle současného Divadelního klubu. V roce 1947 jsme se přesunuli do Jihoslovenské ulice, tam bylo pět místností. Já dělал vedoucího oddílu a pracoval s mládeží. Věnovali jsme se výchově dětí, o víkendech chodili na výpravy, ale protože jsme ještě neměli tábornické vybavení, byly jen půldenní. Sázel jsem i lípu svobody při výročí 28. října v parku v blízkosti Pražské ulice. Tenkrát jsme jako skauti pomáhali KČT s obnovou turistického značení v celých Krkonosích. Ty organizace se dost prolínaly, třeba architekt Líbal a další byli třeba ve čtyřech, pěti organizacích. Taky tu chvíli byli, myslím v roce 1947, katoličtí skauti v klášteře. Skautskou výchovu měli stejnou,

jenom šli třeba před výpravou do kostela. V roce 1946 jsme měli první tábor, z 21 dní asi 15 propršelo. Vybudovali jsme ho v prostoru Dívčích lávek ve Špindlu. Druhý tábor byl v roce 1947 na Krausových Boudách u přehrady, ten se moc povedl. V roce 1947 sem přišli na tkalcovskou školu dva vodní skauti z Prahy a ti nám tu založili oddíl, který jsem pak převzal. V letech 1948 a 1949 proběhly putovní tábory po českých řekách. Potom nás zakázali. Tenkrát přišel Láďa Kříž s tím, že to musíme rozpustit, jinak nám hrozí i vězení za protistátní činnost. Tak jsme skončili i v klubovně, ani nevím, kam přišel majetek. Přestali jsme s tím a hodně lidí přestoupilo ke KČT nebo do atletiky. V šedesátých letech jsem vedl tábory v rámci podnikového ROH, kde jsem používal skautské metody. Pak došlo k obnově v roce 1968, bylo nás hodně, více než stovka, protože to dětem chybělo, ale 1970 nás zase zrušili a spojili s Pionýrem. Tak jsme udělali poslední táborák a řekli dětem, že končíme. Obnovili jsme to až po roce 1989.

To už si pamatuju, na jaře 1990 jsem začal chodit ve Vrchlabí do vlčat...

První schůzka byla v gymnáziu v lednu 1990, náčelník byl Bob Adamec a sešlo se nás tam asi 40. Junák byl obnoven a klubovny byly „na lágru“, nad Lánovskou ulicí, kde dřív byli váleční zajatci a po válce Němci čekali na odsun.

Co vaše poválečné působení na sportovním poli?

Do Vrchlabí přišla spousta lidí ze zázemí protektorátu a každý něco přinesl. (Dlužno poznamenat, že zázemí většiny sportovních klubů a dalších aktivit noví osídlenci z velké části „zdedili“ po německy mluvících Vrchlabácích, pozn. aut.) V letech 1945–47 začala fungovat spousta sportů a aktivit. Nejdůležitější byl Sokol, vedl to bratr Vrabec. Ten měl základní tělovýchovu, gymnastiku a šachy. Sokol a skaut spolu moc nespolupracovali, oni říkali, že všechno udělají silou, my zase, že to uděláme duchem. Výrazný byl SK Vrchlabí kopaná, už za první republiky dali do kupy Češi tým. V roce 1946 profesor Arne Novák založil klub lehké atletiky, v zimě se tu hrál lední hokej. U Domu mládeže (dříve Turnhalle, později Tyršův dům, pozn. aut.) jsme dělali přírodní kluziště. Pak se hrála vedle Domu mládeže česká házená, uvnitř stolní tenis, ten vedl pan Lux a přivedl sem i Dány a Švédy. MUDr. Čížek vedl tenis, kurty byly u Střelnice, u zámku a u pozdějšího Pionýrského domu v Chelčického ulici. Bohouš Tryzna a Standa Jaroš vedli odbíjenou. U restaurací se hrály kuželky a kuželkářská dvojdráha byla v zahrádkářské kolonii nad nemocnicí. V roce 1947 začala cyklistika pod vedením pana Mázla. Fungoval Český automotoklub, to organizovali Fejfar, Makovička, Mázl a později Ing. Lokvenc. Ve Slovanské ulici se jezdil i motoskjöring, tenkrát se neodvážel sníh a pluhem s koňma udělali koryto. Na Kozím plácku bylo depo, start a cíl. Letiště převzal Český aeroklub, pan Janeba. V roce 1947 pořádali veliký letecký den. Košíková za

ala až v roce 1950. V Žižkově ulici bylo dříve i fotbalové hřiště a koupaliště, dnes tam má Hytos parkoviště. Další koupaliště, spíš hasičská nádrž, bylo i v Hořejším Vrchlabí, jak jsou dnes paneláky v Horské ulici. Rozmach zažívala Horská služba, běžecké i sjezdové lyžování, skoky na lyžích a Klub českých turistů, ale to by bylo na dlouhé povídání.

Máte podrobný přehled i o poválečném kulturním podhoubí?

Působil zde divadelní spolek Josefa Šíra, ten už v roce 1946 nastudoval hru Matka od Karla Čapka. Při hudební škole, kterou vedl muzikant a organizátor J. V. Kratochvíl, byla řada akcí, fungoval pěvecký spolek a později národopisný soubor Krakonoš. V letech 1946–49 hrál orchestr Severák, to byl moderní dvacetičlenný soubor, vedl ho František Šustr, hráli swing, „americkou muziku“, ale pak je zrušili. Také hrála Čermáková kapela, na bálech a pohřbech. Při Domě osvěty fungoval loutkový soubor, také taneční soubor pod vedením profesora Pavla Krejčího. Nakladatel Krbal vydával časopis Horské prameny, ale pak mu to znárodnili. Muzeum vedl Emil Flégl, velký komunista (a také dřívější redaktor Horských pramenů, pozn. aut.). Také fungovala ve Vrchlabí řada restaurací a hospod, co už dnes nejsou.

Jak jste se v poválečném sportovním dění angažoval vy osobně?

Profesor Vondráček byl velký organizátor, pořádal ve Vrchlabí 1. středoškolské celostátní lyžařské závody o pololetních prázdninách 1947, to se sjelo na 500 lyžařů z celé republiky. Ten mě přitáhl ke sportu ve smyslu organizačním. Udělali ze mě zapisovatele ve všech schůzích. Tenkrát rušili Sokol a začala ta velká sjednocovací akce, vše mělo být podle sovětské fyzkultury. Hodně jsem se angažoval v lyžařině a v hokeji, třeba hodně práce bylo s kluzištěm, ve které se přes zimu proměnilo hřiště, respektive stadion u Domu mládeže. Tam to bylo výhodné, že to bylo v centru města. Potom se to přesunulo k automobilce, protože se tenkrát propagovalo, že stadion má být u fabriky, že až půjde dělník ze zaměstnání, tak se půjde rekreovat. Věnoval jsem se aktivně atletice, hokej a stolní tenis jsem hrál také aktivně, ale lyžař jsem byl víc na schůzích než na sněhu (smích).

Jak jste se stavěl k únoru 1948 a jaký jste měl poměr jako skaut k politice KSČ a jejím funkcionářům?

Otec vždycky říkal, že jako četník musí být apolitický a nadstranický, tak jsem v tom duchu pokračoval. Zpočátku to nebylo vyhocené, ti komunisté nebyli nějak radikální. Třeba soudruh Faistaver, předseda ONV, otec jednoho skauta, nám zařídil tu klubovnu v Jihoslovanské ulici. Potom to ale bylo horší a k moci se dostali komunisti, kteří šli za osobní slávou. Spolužačka, se kterou jsem maturoval, mě lákala, že utečeme do Kanady, jenže u nás doma to bylo těžké, otec byl hodně nemocný a měl nízkou penzi. Tak jsem šel do zaměstnání a podporoval jsem rodinu. V partaji jsem byl až od roku 1968, to jsme věřili, že to bude lepší, pak už jsem tam zůstal a vystoupil až v roce 1988, přesvědčili mě kolegové v práci a manželka, aby mohly děti studovat, já byl od táty zvyklý „poslouchat rozkazy“. Možná jsem udělal chybu, měl jsem vystoupit dřív. Ale vymínil jsem si, že nevstoupím do Lidových milicí. Byl jsem i členem odborové organizace, která měla na starost historii průmyslových závodů. Pro mě byla vždycky rodina, práce, skauting a potom atletika důležitější než politika.